

Dag 1 Start

Onderwerp: Kennismaken en start opleiding

Competenties:

Zorgverlener	1.1 t/m 1.12
Communicator	2.1 t/m 2.4
Samenwerkingspartner	3.1
Reflectieve professional en praktijkonderzoeker	4.1 t/m 4.4
Gezondheidsbevorderaar	5.1t/m.5.3
Organisator	6.1 6.2
Professional en kwaliteitsbevorderaar	7.1t/m 7.2

Docent: Beatrice Schilstra

Achtergrond:

Deze ochtend starten we met de module

1. U krijgt informatie over het onderwijsprogramma en de wijze waarop deze is opgebouwd.
Expliciet staan we stil bij:
  - ✓ Kennismaken
  - ✓ De verschillende leerlijnen en de inhoud (praktijkleren) en de drie verschillende modules
  - ✓ Competentiegericht leren
  - ✓ Wederzijdse verwachtingen
  - ✓ Beoordeling en begeleiding
  - ✓ Formuleren van leerdoelen
2. Korte Maatschappelijke politieke en juridische ontwikkelingen → Historisch perspectief ten aanzien van de (ouderen) zorg

Werkvorm: Interactief college

Vorbereidende opdracht:

U heeft de competentiekaart opgestuurd gekregen (ook digitaal te vinden op blackboard). Lees deze door en vul de eerste score in. Neem de ingevulde kaart mee. Aan de hand van de scores gaat u tijdens de eerste bijeenkomst aan de slag met het formuleren van de leerdoelen.

Literatuur:

Achtergrond info

Artikel Trouw: Ouderenzorg: leer van verleden : w van den Heuvel Hoogleraar zorgwetenschappen RUG –

08/09/12,

Toekomstige ouderenzorg; kernwaarden,

opbrengsten en perspectief: De visie van CSO, NFU en ZonMw 13 januari 2012

Ouderdom komt met gebreken. Geneeskunde en zorg bij ouderen met multimorbiditeit 22 januari 2008, brief aan de

staatssecretaris

Fragiele ouderen: De identificatie van een risicovolle populatie

R.J.J. Gobbens _ K.G. Luijckx _ M.Th.Wijnen-Sponselee _J.M.G.A. Schols Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie, 2007 Abstract

Kwetsbare ouderen C.van Campen Sociaal en Cultureel Planbureau Den Haag, februari 2011

Dag 1 module 1

Onderwerp: Ouderenzorg (gerontologie/geriatrie)

Competenties:

1 Zorgverlener	1.2 1.3 1.5 1.8 1.11
2 Communicator	2.3 2.4
3 Samenwerkingspartner	
4 Reflectieve professional en praktijkonderzoeker	
5 Gezondheidsbevorderaar	5.1
6 Organisator	
7 Professional en kwaliteitsbevorderaar	7.2

Docent: John Pijpker

De studenten zijn in staat om :

- ontwikkelingen te benoemen die van invloed zijn op de demografische ontwikkelingen gerelateerd aan ouder worden in de 21^e eeuw.
- de vele factoren die het ouder worden bespoedigen en vertragen te benoemen.
- de grote diversiteit onder ouderen te benoemen.
- de strategieën te benoemen om de werkzaamheden van de zorg professional af te stemmen op het ouder worden.
- de verschillende factoren te benoemen die invloed hebben op de ontwikkeling van gerontologie binnen de 1^e lijns zorg.

Achtergrond:

Zorgverleners krijgen steeds meer te maken met ouderen. Er zijn verhoudingsgewijs niet alleen steeds meer ouderen, ze worden ook steeds ouder. Het aantal jaren dat ze in gezondheid leven, stijgt echter niet even snel. Dit betekent dat veel mensen steeds meer levensjaren doorbrengen met een of meer chronische aandoeningen zoals diabetes, kanker en hart- en vaatziekten. Er is een toename te verwachten van het aantal kwetsbare ouderen. Ook onze leefstijl beïnvloedt de ontwikkeling van onze gezondheid. **Healthy Ageing, ofwel gezond ouder worden, is sinds 2006 speerpunt van het UMCG. Samen met andere kennisinstellingen en met bedrijven wordt onderzoek gedaan hoe we gezond en actief ouder kunnen worden.**

Zorgverleners zouden met deze achtergrond meer kennis over ouderdom moeten hebben.

Onderwerpen die deze dag aan bod komen zijn;

- **Waarom aandacht voor ouderenzorg**
- **Visie op ouderen**
- **Begrippenkader; wat is gerontologie, geriatrie, kwetsbaarheid, comorbiditeit, multmorbiditeit.**
- **Actuele ontwikkelingen van de ouderenzorg**

Module ouderenzorg in de 1^e lijn 2016 module 1 basis

- **Healthy Ageing**

Werkvorm:

Interactief college. Allereerst theoretische kader met uitleg over de begrippen Gerontologie en Geriatrie. Aan de hand van de praktijk zal uitgelegd worden wat deze begrippen inhouden. Daarnaast een aantal stellingen m.b.t. veroudering. Hoe willen we zelf oud worden, wat is uw eigen visie op ouderen. Met korte casuïstiek en een opdracht zal in kleine groepjes de visie op ouderen uitgewerkt worden.

Voorbereidende opdracht:

Lees thuis de onderstaande literatuur en probeer de kernwoorden er uit te halen m.b.t.

veroudering.

Verdiep u alvast in het onderwerp Healthy Ageing; hoe kunnen we gezond oud worden, wat is daar voor nodig

Literatuur:

<http://www.canongerontologie.nl>

<http://www.leydenacademy.nl>

<http://www.nrc.nl/nieuws/2015/05/21/terugkijken-de-volmaakte-mens-hoe-oud-wilt-u-worden>

https://www.umcg.nl/NL/UMCG/healthy_ageing/Paginas/default.aspx

Dag 2 module 1 ouderenzorg

Onderwerp: Kennis m.b.t. veroudering

Competenties:

1Zorgverlener	1.1 1.3 1.5 1.10
2Communicator	2.2
3Samenwerkingspartner	
4Reflectieve professional en praktijkonderzoeker	4.1 4.3
5Gezondheidsbevorderaar	
6Organisator	
7Professional en kwaliteitsbevorderaar	7.2

Docent: John Pijpker

De studenten zijn in staat om :

- ✓ de verschillende biologische principes van het ouder worden te benoemen
- ✓ een vergelijking te maken over de theorieën van het ouder worden.
- ✓ strategieën te beschrijven om gezondheid te bevorderen vanuit de wetenschap in samenhang met de biologische principes van het ouder worden.
- ✓ de belangrijke psychologische principes van het ouder worden te beschrijven en te vergelijken.
- ✓ de sociologische principes van het ouder worden te beschrijven en te vergelijken.
- ✓ strategieën te bedenken om de hoogste stand van welbevinden te bereiken op basis van ontwikkelingsprincipes.
- ✓ te verklaren hoe persoonlijkheid invloed heeft op het ervaren van ouder worden.
- ✓ het belang, de valkuilen en waardevolle interventies in de communicatie met ouderen te benoemen.
- ✓ ziektebeelden en interventies benoemen wat betreft spreken, horen zien, smaak en reuk.
- ✓ effectieve communicatiestrategieën te kennen bij teruggang in spreken, horen en zien.

Achtergrond:

Zorgverleners krijgen steeds meer te maken met ouderen. Enige kennis is noodzakelijk om kwalitatief goede zorg te kunnen verlenen. Belangrijk is om te weten wat de gevolgen van veroudering zijn op lichamelijk, psychisch en sociaal gebied. In deze module met name aandacht voor de lichamelijke aspecten van veroudering (biologische verouderingsproces).

Wat gebeurt er met het lichaam (uiterlijke en inwendige kenmerken).Tevens aandacht voor de meest voorkomende aandoeningen bij ouderen.

Werkvorm:

Interactief college. Aan de hand van de praktijk zal uitleg gegeven worden over de theorie door zowel docent als student. Een groepsopdracht aan de hand van een casus zal plaatsvinden (met centrale terugkoppeling).

Vorbereidende opdracht:

Lees thuis de onderstaande literatuur en probeer de biologie van veroudering te kennen en te begrijpen

Literatuur:

<http://www.canongerontologie.nl>

<http://www.gezondheidenco.nl/107521/lang-zullen-leven-op-zoek-naar-heilige-graal-tegen-veroudering/>

Dag 3 module 1

Kennis m.b.t. veroudering.

Onderwerp: Psychologische/sociologische ontwikkelingen levensfasen

Competenties:

1 Zorgverlener	1.3 1.5 1.10
2 Communicator	2.3
3 Samenwerkingspartner	
4 Reflectieve professional en praktijkonderzoeker	
5 Gezondheidsbevorderaar	5.1 5.2 5.3
6 Organisator	
7 Professional en kwaliteitsbevorderaar	7.2

Docent: Inge Rinzema

Achtergrond:

Nooit eerder in de westerse wereld hebben mensen zo'n hoge leeftijd bereikt als nu. In een eeuw verdubbelde de levensverwachting, van veertig naar tachtig. Was ouderdom voorheen synoniem aan dood, ziekte en verval. Het is gerechtvaardigd deze negatieve beeldvorming bij te stellen. Ouderen zijn meer in het midden van de samenleving komen te staan, onder meer dank zij hun verbeterde financiële positie. Dat neemt niet weg dat er onder de 65-plussers zeer grote verschillen bestaan. De oudere bestaat niet (...) In deze les staan de sociologische dimensies van het ouder worden centraal en worden gezien vanuit macro meso en micro perspectief. Tevens wordt ingegaan op de psychologische ontwikkeling van het ouder worden, de laatste (ontwikkelings)fase. We staan stil bij termen als vergrijzing, cohorten en levensloop en hierbij horende rituelen.

Werkvorm: Interactief college

Literatuur:

Touhy, T.A. en Jett, K. (2012). *Toward Healthy Aging: Human Needs & Nursing Response*. St. Louis, Missouri: Elsevier/Mosby
Beun, M. Ouderen en welzijn van nu Bohn Stafleu van Loghum

<http://www.canongerontologie.nl/>

Aanbevolen literatuur:

R. Westendorp: Oud worden zonder het te zijn Atlas contact uitgeverij ISBN 9789045025056

Dag 4 module 1

Pathologie probleem verkenning

Onderwerp:

Eenzaamheid en rouw

Competenties:

1 Zorgverlener	1.6 1.12
2 Communicator	2.1 2.3
3 Samenwerkingspartner	
4 Reflectieve professional en praktijkonderzoeker	
5 Gezondheidsbevorderaar	5.1 5.2
6 Organisator	
7 Professional en kwaliteitsbevorderaar	7.2

Docent: Marieke verschoor

Achtergrond:

Steeds meer oudere mensen met een (zware) zorgvraag wonen steeds langer zelfstandig in wijken en buurten. Dit impliceert dat ouderen onderdeel blijven van onze samenleving en deelnemen aan dit sociale verkeer. Gezien de levensfase en het bijbehorende perspectief op de toekomst is dit echter geen vanzelfsprekend goed. *multiple los* zal vaker wel dan niet aan de orde zijn bij de ouderen patient waarbij het niet vanzelfsprekend is dat hier een gezonde wijze van coping bij komt kijken. Zaken als eenzaamheid en onverwerkte of problematische rouw liggen op de loer.

Tijdens deze les zal er stilgestaan worden bij de betekenis van “*multiple los*” in relatie tot het ouder worden. Hoe herken je pathologische rouw en alle gevolgen van dien?

Werkvorm: Interactief college

Vorbereidende opdracht:

Literatuur:

Module ouderenzorg in de 1^e lijn 2016 module 1 basis

Aanbevolen literatuur:

Website:

<http://www.zorgtegeneenzaamheid.nl/>

NHG standaard Delier

NHG standaard Dementie

Eenzaamheidsschaal De Jong Gierveld en van Tilburg

Dag 5 ochtend module 1

Pathologie probleem verkenning

Onderwerp: Veel voorkomende psychiatrische problematiek in de HAP: dementie depressie, delier

Competenties:

1 Zorgverlener	1.1 1.3 1.6 1.7 1.8
2 Communicator	2.1 2.2
3 Samenwerkingspartner	
4 Reflectieve professional en praktijkonderzoeker	4.3
5 Gezondheidsbevorderaar	5.1
6 Organisator	6.1
7 Professional en kwaliteitsbevorderaar	7.1

Docent: Margreeth Edzes

Achtergrond:

Tijdens dit dagdeel wordt ingezoomd op een aantal veel voorkomende psychiatrische ziektebeelden in de 1^elijn. Dementie en geheugenproblemen, depressie en delier passeren de revue.

Tijdens het ouder worden treden veranderingen in de hersenen op die nadelige gevolgen hebben voor het geheugen. Er moet onderscheid gemaakt worden tussen gewone ouderdomsvergeetachtigheid en dementie. Andere oorzaken die geheugenproblemen kunnen veroorzaken zijn o.a blijvende hersenbeschadigingen, verstoorde bloedvoorziening in de hersenen. De gevolgen van deze problematiek zijn groot en hebben grote impact op het leven van de oudere. Hoe onderscheidt u ouderdomsvergeetachtigheid van dementie en hoe benaderd u dat?

Depressie bij ouderen is een vaak voorkomend probleem in de 1^e lijn. Hoe herkent u een depressie, wat verstaan we onder een zware depressie en wat onder een licht? Wat zijn vaak samenhangende factoren en op welke manier beïnvloeden deze het depressieve beeld?

Een delier is type verwardheid dat acuut kan ontstaan. De mate waarin een delier zich openbaart kan in mate van ernst zeer verschillen. Lichamelijke oorzaken kunnen ten grondslag liggen aan een delier maar uiteraard kan er ook sprake zijn van andere luxerende situaties. Vandaag wordt stilgestaan bij deze verschillende situaties en hoe te handelen bij een delier

Werkvorm: Interactief college

Vorbereidende opdracht:

Vorbereidende opdracht:

Literatuur:

--

Dag 6 module 1

Pathologie probleem verkenning vervolg

Onderwerp: Psychofarmaca en de gevolgen van polyfarmacie voor de oudere patiënt

Competenties:

1 Zorgverlener	1.6 1.9 1.10
2 Communicator	
3 Samenwerkingspartner	3.1
4 Reflectieve professional en praktijkonderzoeker	
5 Gezondheidsbevorderaar	5.3
6 Organisator	6.1
7 Professional en kwaliteitsbevorderaar	7.1

Docent: Inge Rinzema

Achtergrond:

Polyfarmacie – het gelijktijdig gebruik van meerdere geneesmiddelen – is verantwoordelijk voor veel door geneesmiddelen geïnduceerde problemen bij ouderen. Het percentage ouderen in de samenleving neemt toe en daarmee ook het aantal chronische ziekten, waardoor het chronisch gebruik van geneesmiddelen stijgt. Door toename van gelijktijdig gebruik zal de kans op interacties en bijwerkingen toenemen. Naarmate mensen ouder worden, verandert ook de lichaamssamenstelling; een 70-plusser heeft een 7x zo grote gevoeligheid voor bijwerkingen als een twintiger. O.a. door afname van nier- en leverfunctie. In deze les gaan we in op de risicofactoren voor de kwetsbare oudere en wat er mogelijk is in de 1^e lijn om de nadelige gevolgen van polyfarmacie voor de kwetsbare oudere zoveel mogelijk te reduceren. Onderwerpen die aan de orde komen zijn: therapie trouw, informatie voorlichting en afstemming, hulpmiddelen bij medicatie, verandering van medicatie en zelfmanagement.

Werkvorm: Interactief college

Vorbereidende opdracht:

Lees de onderstaande websites door en onderzoek wat u aan deze websites hebt als professional in de praktijk. Neem uw vragen mee naar de les

Neem een casus mee uit uw werk[praktijk waarbij er sprake is van polyfarmacie en er een probleem is (ontstaan)]

Literatuur:

Websites:

<https://www.farmacotherapeutischkompas.nl/bladeren-volgens-boek/inleidingen/inl-geneesmiddelen-bij-ouderen>
<http://www.platformouderenzorg.nl/kennisbank/zorgproblemen/zorgprobleem-polyfarmacie>
<https://www.nhg.org/themas/publicaties/multidisciplinaire-richtlijn-polyfarmacie-bij-ouderen>

Dagdeel 7 module 1 ochtend

Onderwerp: Presentie

Competenties:

1 Zorgverlener	1.10
2 Communicator	2.1 2.2 2.3
3 Samenwerkingspartner	
4 Reflectieve professional en praktijkonderzoeker	
5 Gezondheidsbevorderaar	5.1 5.2
6 Organisator	
7 Professional en kwaliteitsbevorderaar	7.2

Docent: Theo Visser

De studenten is in staat om :

- De kernwaarden van de presentie in eigen woorden uit te leggen
- Aan te geven welke eigen kwaliteiten gebruikt kunnen worden bij het toepassen van presentie bij de kwetsbare oudere patiënt
- In eigen woorden uit te leggen hoe presentie in de praktijk werkt
- Om te gaan met het spanningsveld tussen presentie en interventie

Achtergrond:

De professional gaat veelal doelgericht en met een bepaald belang naar mensen toe. Tegenover deze op handelen gerichte benadering, staat de presentie: het toegewijd zijn, aandacht voor de ander zonder meteen een probleem te willen oplossen. Het gaat om het (h)erkennen van de eigenheid van de ander en daar erkenning voor te tonen. Vanuit het aansluiten en herkennen van het perspectief van de ander (of wijk) wordt gewerkt aan een relatie waarin door acceptatie een betekenisvolle relatie kan ontstaan. De relatie gaat uit van wederkerigheid en leidt tot versterking van de mogelijkheden vanuit de eigen identiteit. Tussen het handelen en present zijn bestaat een gezond spanningsveld waar de professional mee moet leren omgaan.

De presentietheorie wil zorgverleners prikkelen om kwetsbare en zieke mensen nabij te blijven, om met hen een relatie aan te gaan. Presentie wil radicaal aansluiten bij de leefwereld en het perspectief van de ander, waardoor oudere mensen in de zorg kunnen ervaren dat de zorgverlener hun verhaal en hun leven begrijpt en helpt om hen verder te brengen.

Werkvorm:

Interactief college aan de hand van de praktijk zal uitgelegd worden wat presentie inhoudt, hoe het is ontstaan en welke waarde het heeft bij het leggen en onderhouden van het contact met de oudere

(dementerende) patiënt. Korte rollenspellen aan de hand van korte casuïstiek kan geoefend worden met 'present zijn'.

Vorbereidende opdracht:

Lees thuis de onderstaande literatuur en probeer de kernwoorden er uit te halen die volgens u bij presentie van belang zijn

Literatuur:

- Kal, D. en Steketee, M., (2001) "De kern is aandacht", een interview met Andries Baart (R)
- A. Goosensen en P Thissen De blik op opschonen

Website:

- <http://www.presentie.nl/wat-is-presentie>

